

La Mina, entre la il·lusió i la desconfiança

És un dels barris de la perifèria de Barcelona. La Mina (Sant Adrià del Besòs) és sovint present als mitjans de comunicació pels seus problemes derivats de la marginalitat social. Més enllà dels tòpics, però, hi ha una zona que lluita per la pròpia regeneració. Una regeneració que, per fi, ha trobat el suport institucional gràcies a l'impuls de les obres del Fòrum 2004.

“**N**o haureu vingut buscant imatges sensacionalistes, a veure com actuen els *Homes de Harrelson*, oi?” És el comentari amb què ens rep una de les representants de la plataforma d'entitats del barri de la Mina de Sant Adrià del Besòs, en referència a l'interès malsà dels mitjans de comunicació pel desplegament de la Policia de Catalunya a aquest conegut barri. Després, ens aclareix que estan tips de ser notícia en els mitjans per informacions que només exploten la marginalitat i la delinqüència com a espectacle.

Però el fet és que el barri de la Mina, a cavall de Sant Adrià del Besòs –municipi al qual pertany administrativament tot i estar-ne separat pel riu– i de Barcelona, és al llindar del que pot ser una gran transformació. El barri va néixer en un espai que el pla Cerdà havia projectat com a gran parc urbà. L'espai que avui ocupa era qualificat de zona verda al pla comarcal del 1953. Però al 1960 ja tenia més de tres mil habitants, ubicats en cases de planta baixa i algunes barraques. A la fi dels anys seixanta i durant els setanta, l'Ajuntament de Barcelona hi va promoure la construcció de grans blocs d'habitatges, uns 400 habitatges primer, i 2.150 més després, destinats a real·lotjar els nuclis de barraquisme del litoral barceloní, procedents del Camp de la Bota, de Can Tunis i de la Perona. La manca d'infraestructures i l'abandó administratiu durant tres dècades van dur el barri a la degradació actual.

Amb aquest historial, entre el mite i l'estigma, la zona ha estat condemnada a un deteriorament permanent que l'ha

convertida en l'arquetip de suburbi marginal d'una gran ciutat. És precisament contra aquest estigma que es volen revoltar les entitats socials de la Mina. I per primer cop en la història, disposen d'una eina: les reformes urbanístiques de la desembocadura del Besòs, relacionades amb el Fòrum 2004, a Barcelona.

La ciutat de Barcelona està reorganitzant la façana litoral, a la part del Besòs, amb un seguit de projectes, com l'obertura de l'avinguda Diagonal fins al mar, la creació de nous espais per a habitatges d'alt nivell (Diagonal Mar), i espais destinats a oficines i serveis, com el districte 22@. A banda, és en aquesta àrea on s'ubicaran els principals edificis i projectes emblemàtics del Fòrum 2004. El Centre de Convencions, el mateix edifici del Fòrum, o el Campus Universitari de Llevant, entre molts d'altres, canviaran la fisonomia de la zona del litoral del Besòs. Aquestes modernes infraestructures projectades, doncs, han posat encara més en evidència la degradació a què havia arribat el barri de la Mina. I, potser per això, finalment hi ha hagut la capacitat institucional per abordar aquestes reformes.

D'aquesta manera, per primera vegada, davant l'impuls transformador del Fòrum 2004, diverses institucions públiques es plantegen la necessitat d'una intervenció integral sobre la Mina per combatre la creixent deterioració del barri. L'any 2000 es va crear el Consorci del barri de la Mina, que té un funcionament previst fins a l'any 2010, integrat per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Sant Adrià del Besòs, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona, i té el suport financer del Fons Social Europeu

i dels Fons de Desenvolupament Regional de la Unió Europea. Precisament, entre els veïns de la zona, acostumats a l'abandonament institucional, és fàcil sentir retrets que atribueixen l'interès de les administracions per millorar el barri a una operació de rentat de cara per no perjudicar els grans projectes urbanístics previstos a l'entorn. Malgrat incredulitats, també està començant a notar-se certa il·lusió davant la perspectiva d'importants inversions a la zona. Així, ja ha començat a obrir-se una nova rambla que serà la nova columna vertebral del barri. Entre els canvis, però, a ningú li passa per alt la presència d'una comissaria del Mossos d'Esquadra. Aquesta comissaria, segons els veïns, tot i que no ha resolt encara els greus problemes vinculats al crim organitzat i a la droga, ha ajudat a millorar molt la seguretat ciutadana i a disminuir comportaments associats al carrer.

La seguretat ciutadana s'ha convertit en la primera millora que la població de la Mina ha pogut constatar. Però les actuacions previstes pel Consorci, dins del pla de transformació del barri de la Mina, abracen molts àmbits més. L'objectiu d'aquest pla és "la transformació del barri de la Mina, articulant una proposta d'intervenció integrada i global en la millora de les condicions d'habitabilitat, vida comunitària i convivència, amb la finalitat d'enfortir la comunitat a mitjà i llarg termini i la plena normalitat com a barri de Sant Adrià i de Catalunya", tal com s'exposa en el pla de transformació. Per això, es projecten tres grans eixos de treball. A banda del ja esmentat amb la intervenció per a la millora de la seguretat pública i la lluita contra la delinqüència, es preveu un seguit d'intervencions en l'àmbit de l'habitatge i la urbanització del barri. Així, a més d'una rambla, s'obriran altres carrers transversals que facilitaran l'esponjament de la zona i milloraran la comunicació amb el seu entorn. També hi ha previst un procés de real·lotjament de prop de 350 nuclis d'habitatges, afectats per l'obertura de la rambla, la divisió de grans blocs de pisos i remodelacions —el bloc de Mart i el de Llevant i Estrelles— i l'enderroc del bloc del carrer Venus (vegeu els plànols de la pàgina següent).

A més de remodelar alguns accessos el pla també preveu construir 1.097 nous

A dalt, dues nenes juguen a corda davant d'un bloc d'habitatges. A la dreta, una pala mecànica en les obres d'obertura de la nova rambla de la Mina, un barri a cavall de Sant Adrià del Besòs i de Barcelona que es podria beneficiar per les reformes urbanístiques previstes pel Fòrum 2004.

habitatges (al voltant de la nova rambla i també entre els carrers Fernández Márquez i el carrer Lull, fins ara un espai d'ús industrial), part dels quals han de servir per a real·lotjar els 350 afectats. La promoció d'aquests habitatges és del 50% pública i del 50% privada, i preveu pisos de protecció oficial.

Però el punt que encara resta per decidir és com es farà precisament la reubicació de veïns i la distribució entre els habitatges de promoció pública i privada. És aquesta qüestió la que desperta els recels al barri. Així, a alguns dels representants dels veïns els fa por que la reubicació i la distribució d'habitatge de protecció oficial es faci bàsicament a la zona de la rambla, de manera que es concentrin, encara més, les situacions de marginació dins la Mina. I, ahora, també es tem que els nous habitatges de l'antiga zona in-

dustrial —entre Fernández Márquez i Lull— esdevinguin una mena de "mur de contenció", entre la Mina i el nou barri projectat de Lull-Taulat. Un barri que s'aixecarà sobre el que ara són descampats de petits propietaris que han anat sent adquirits per promotores immobiliàries privades, i que se situa al costat del que serà el nou campus universitari de Llevant i de Diagonal Mar. El Consorci, però, considera que aquests temors no estan justificats perquè el real·lotjament d'habitatges es farà amb criteris de diversitat i els nous habitatges faran arribar nova població al barri.

La clau de la transformació social.

El tercer eix que preveu el pla de transformació de la Mina és potser l'element bàsic que en determinarà l'èxit. Es tracta de les intervencions en l'àmbit social,

EL TEMPS

A l'esquerra, mapa del traçat urbà de la Mina, el 2000, any en què es va posar en marxa el Consorci d'aquest barri de Sant Adrià del Besòs. A la dreta, el plànol del barri previst per al 2010, un cop finalitzat el pla de transformació.

C

Cultura Museus

Museu d'Història de Catalunya

Cavalca per la història

Escenografia d'un cavaller del segle XIII

Horari
De dimarts a dissabte: 10 h - 19 h
Dimecres: fins a les 20 h
Diumenges i festius: 10 h - 14.30 h
Dilluns no festius: tancat

Museu d'Història de Catalunya
Pl. Pau Vila 3, Barcelona
T: 932 254 700
Web: //cultura.gencat.es/museus/mhc
mhc.cultura@gencat.net

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

que preveuen mesures com plans de formació i inserció laboral, de desenvolupament econòmic local, mesures de participació i de desenvolupament de la comunitat, com també treballs per a la millora de la convivència i del civisme. Aquest àmbit també és per als veïns la peça clau del trencaclosques de la transformació de la Mina. I, de nou, l'abandó al qual ha estat sotmesa aquesta àrea aixeca la boira de la desconfiança entre sectors veïnals. En aquest cas és el temor de no tenir la certesa de si les mesures socials continuaran un cop acabades les reformes urbanístiques, més visibles i ràpides de fer. El Consorci assenyalava que treballa per aconseguir que a partir del 2010 –any en què expira el pla–, la Mina tingui les xarxes i serveis socials necessaris d'un barri normalitzat.

Falten set anys. Un temps en què la Mina viurà una transformació gegant. Uns anys en què caldrà veure si seran suficients per aconseguir l'objectiu anhelat per la majoria dels veïns: deixar de ser un barri estigmatitzat per la degradació, a la qual condemna sovint la marginalitat.

Enric Rimbau